

Wałkowski, Andrzej

"Księga Jubileuszowa 10-lecia Instytutu Filozoficzno-Historycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie", pod red. Jana Związka, Częstochowa 2001 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 47/1, 264-266

2002

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w szkicu IV. Medale/Musze = Erudycje/Filozofia zawartym w książce *Zbieracze i osobliwości*. Warszawa 1996 s. 154 i następne.

⁴ H. L e m k e : *Die Brüdes Zaluski und ihre Beziehungen zu Gelehrten in Deutschland und Danzig. Studien zur polnischen Frühaufklärung*. Berlin 1958 s. 61–62, przypis 3.

Andrzej Abramowicz
Em. prof. UŁ
czł. Komitetu Historii
Nauki i Techniki PAN
Łódź

Księga Jubileuszowa 10-lecia Instytutu Filozoficzno-Historycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie. Częstochowa 2001. Red. ks. prof. Jan Związek, 329 s.

Okragła, dziesiąta rocznica powstania **Instytutu Filozoficzno-Historycznego** w ramach Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie zaowocowała ciekawą publikacją, ukazującą przeszłość, stan aktualny i perspektywy rozwojowe tej placówki naukowej.

Cele jakie przyświecały autorom, stanowią połączenie szczegółowej historii Instytutu z niezwykle dokładnym informatorem naukowym. Obok wszystkich etapów rozwoju naukowego środowiska historyków i filozofów, od momentu przekształcenia istniejącego **Zakładu Historii i Kultury Polskiej** (w ramach Instytutu Filologii Polskiej), poprzez tworzenie poszczególnych zakładów, aż do uzyskania praw doktoryzowania - mamy dokładne informacje o pracownikach naukowych. Obejmują one ich życiorysy, bibliografie publikacji, dane dotyczące awansu naukowego i dalszych planów badawczych. Należałoby sobie życzyć, aby wszystkie instytuty (nie tylko historyczne) polskich uczelni dorobiły się takich publikacji. Cele nie zostały ograniczone jedynie do „honorowej“ i jubileuszowej prezentacji środowiska. Historycy i filozofowie – polscy i zagraniczni – uzyskali cenną pomoc w postaci rzeczowego informatora naukowego, pozwalającego na poszukiwanie partnerów do współpracy badawczej.

Struktura publikacji w pełni służy zamierzonym celom. Otwiera ją przedmowa pióra księdza profesora Jana Związka, stanowiąca ogólne wprowadzenie. Dokładną prezentacją dziejów Instytutu zajął się Dariusz Złotkowski. Dalej mamy rozdziały charakteryzujące poszczególne zakłady autorstwa ich kierowników. Każdy rozdział zawiera pełną informację o głównych kierunkach badawczych, a następnie prezentację wszystkich pracowników (naukowy życiorys, bibliografia z podziałem na książki, artykuły, recenzje, prace popularnonaukowe,

przynależność do towarzystw naukowych, wykaz czynnych udziałów w sesjach naukowych itp.). Do każdego z tych rozdziałów załączono opisane wspólne zdjęcie pracowników zakładu. Mamy więc ogólną charakterystykę prowadzonych badań i szczegółowe informacje dotyczące osób, które je realizują.

Pierwszym rozdziałem omawianej publikacji jest *Zarys dziejów Instytutu Filozoficzno-Historycznego*, który przedstawił Dariusz Złotkowski (s. 11–29). Mamy tutaj proces formowania się Instytutu od jego genezy na bazie **Zakładu Historii i Kultury Polskiej**, charakterystykę współpracy z Uniwersytetem Łódzkim, uzyskanie prawa doktoryzowania, problematykę kadrową, działalność naukowo – badawczą, dydaktyczną, a przede wszystkim wizję przyszłości w postaci Uniwersytetu Częstochowskiego. Najważniejsze wydają się dwie sprawy. Pierwsza to uzyskanie praw doktoryzowania w zakresie historii (s. 16–17), co dokonało się 29 stycznia 2001 r. na **Wydziale Filologiczno-Historycznym**. O tym, że praw tych nie przyznano na wyrost świadczy nie tylko zorganizowane w dniach 28 lutego–1 marca 2001 r. w Złotym Potoku sympozjum *Sposób i forma przeprowadzania przewodów doktorskich* (s. 17). Wkrótce po otrzymaniu wyżej wymienionych uprawnień została przeprowadzona obrona pracy doktorskiej Juliusza Sętkowskiego *Organizacje bojowe PPS w częstochowskim w latach 1904–1910*. Promotorem tej pracy był rektor WSP prof. dr hab. Ryszard Szwed¹. Drugi istotny problem w omawianym rozdziale to kwestia przyszłego (w niedługim, jak sądzę, czasie) Uniwersytetu Częstochowskiego (s. 17–18). W tej sprawie 29 kwietnia 1999 r. powołano **Fundację na Rzecz Utworzenia Uniwersytetu w Częstochowie**. Idea uniwersytetu ma szerokie poparcie środowiska, w tym **Wyższego Seminarium Duchownego i Instytutu Teologicznego** (s. 17). Przyszły uniwersytet zapewne będzie miał charakter federacyjny. Warto dodać, że 23 marca 2001 r. minister edukacji narodowej Edmund Wittbrodt powołał do życia **Zespół ds. Uniwersytetu Częstochowskiego** (s. 18).

Przechodzimy do omówienia prezentacji poszczególnych zakładów. **Zakład Dydaktyki i Metodologii Historii** przybliżył Tadeusz Srogosz (s. 31–62). Zakład ten powstał w 1997 r. Łączy on badania teoretyczne i źródłowe, dzięki czemu nie uległ wyalienowaniu z praktyki badawczej, jak to niestety bywa w innych ośrodkach (s. 31). **Zakład Historii Starożytnej i Średniowiecznej** opisał Marek Cetwiński (s. 63–126). Początki działalności tego zakładu sięgają roku 1990. Zakład łączy w sobie nie tylko historię starożytną i średniowieczną, ale szeroko rozumiane nauki pomocnicze historii oraz filologię klasyczną (s. 65). **Zakład Historii Nowożytnej** przedstawił Andrzej Zakrzewski (s. 127–180). Zakład powołano do życia w 1990 r. W jego strukturze znajduje się seminarium doktoranckie oraz Komitet Redakcyjny Słownika Biograficznego Ziemi Częstochowskiej (s. 130–131). **Zakład Historii Najnowszej** opisany przez Ryszarda Szweda (s. 181–236) stworzono (podobnie jak poprzednie) w 1990 r. Jest to najmocniejszy kadrowo zakład w **Instytucie Filozoficzno-Historycznym**. Zakład

ten zorganizował do roku 2000 osiem konferencji naukowych, z których każda doczekała się wydania drukiem materiałów konferencyjnych (s. 183 i 184). **Zakład Historii i Kultury Krajów Europy Środkowej i Wschodniej** opisał Piotr Stawiński (s. 237 - 276). Zakład ten funkcjonował już od 1985 r. jako część **Zakładu Filozofii**, ale ostatecznie wyodrębnił się w 1995 r. Główne kierunki badań obejmują polityczną historię Czech, Węgier i Słowacji (s. 240). **Zakład Filozofii** przybliżył Adam Olech (s. 277 - 325). Pierwotnie (do 1990 roku) był to **Zakład Filozofii i Religioznawstwa** (s. 279). Szczególnym (choć nie jedynym) osiągnięciem jest wydawana seria prac filozoficznych *Filozofia i Socjologia*, a w ostatnich czasach *Filozofia*.

Omówiona publikacja wskazuje, że w stosunkowo krótkim czasie udało się naukowemu środowisku Częstochowy stworzyć nowe organizacyjne struktury na bardzo wysokim poziomie, o czym świadczy chociażby uzyskane prawo do nadawania stopni doktora. Z całej publikacji można odczytać szczególnie wkład pracy pierwszego i aktualnego dyrektora **Instytutu Filozoficzno-Historycznego** doktora Marcelego Antoniewicza. Dorobek naukowy, dynamiczny rozwój młodej kadry i ciekawe kierunki badawcze, zapowiadają rychłą perspektywę utworzenia uniwersytetu w Częstochowie. Będzie to, na naukowej mapie Polski nie tylko młoda, ale z pewnością stojąca na wysokim poziomie uczelnia.

Przypis

¹ „Życie Częstochowy” 21 IV 2001 nr 143 s. 3.

Andrzej Wałkowski
Filia Akademii Świętokrzyskiej
Piotrków Trybunalski

Zbigniew W ó j c i k : *Bibliografia polskiego muzealnictwa przyrodniczego (XVIII–XX wiek)*. Warszawa 2001 Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi, 324 s.

Omawiana bibliografia obejmuje 3056 pozycji literatury, dotyczących problematyki muzeów przyrodniczych nie tylko istniejących na naszym obecnym terytorium, ale i działających na obszarze przedwojennej Polski oraz informujących o wielu placówkach tego rodzaju za granicą.

Recenzowane pionierskie opracowanie jest efektem wieloletniej benedyktyńskiej wręcz pracy autora, doświadczonego i cenionego w kraju i za granicą (członkostwo INHIGEO i Komisji Historii Nauki PAN) historyka nauk geologicznych, w którego bogatym dorobku książkowym i publicystycznym znajdujemy również